

ROZDZIAŁ VII.

TAB:
V.

ROZMIAR OKOLICY I PODSTĘPOW
(aproches) OBŁĘŻONEJ FORTECY.

§. 360.

P Rzedsiębiorąc oblężenie fortecy, trzeba już mieć iey plan w gruntris, lub wprzod szukać sposobności, wystarania się zkąd iakiego; który, by też i niebył tak ściśle doskonałym, posłużyć jednak może, do osądzenia wprzod pozycyi dzieł fortyfikacyjnych i ich obro-ny. Daleko rzadziej zdarza się znaleźć plan z okolicą wkoło fortecy; a tym mniej ieszcze takowy podług którego- by oblężenie rozporządzonym być mogło.

Jak więc tylko forteca zamkniętą zostanie, co się staie kilką dniami przed przybyciem oblegającego korpusu; po-

TAB: Stępuią inżynierowie naprzód z tym tak

V. nazwanym zamykającym korpusem, dla rekognoskowania okolicy fortecy, wynalezienia obozu koło fortecy, i strony gdzie ma być przypuszczony atak i rozpoczęte podstępny.

Choć się posiada plan okolicy, nie trzeba się ślepo na niego spuszczać, lecz ściśle examinować, iak dalece jest doskonałym, i co jeszcze nie dostaie w nim do umieszczenia. Zły nawet plan wiele jest zawsze pomocnym; służy on przynajmniej do tego, aby w rozmia-
rze rozporządzenie podług niego uczynić.

§ 361.

Daymy na to, że mamy wprawdzie plan fortecy, i iey dzieł, lecz nie posiadamy rysunku iey okolicy, i tę przenieść chcemy, aby podług niej ułożyć atak.

Rozpoczynają inżynierowie swoy rozmiar, i rozdzielają się po części okolicy wkoło fortecy pod zasłoną zamykającego korpusu, i poczt iego na przodzie rozstawionych, które tak daleko postępują

poki bezpiecznie do placu zbliżyć się TAB: mogą, po wszystkich drogach, mostach V. i przewozach i t. d. osiadaia, a gdzie potrzeba okopuią się.

Już w §. 252. namieniłem że do takowego rodzaju planow taką skalę obierać sobie trzeba, któreyby 1000 krokow, cztery warszawskie cale uczyniło: a podług tego powinien każdy inżynier zrobić sobie skalę, proporcjonalną do swego własnego lub konia iego kroku, i umieścić ią na dolnym brzegu swego stolika.

§. 362.

Każdy obiera sobie linią stanowiska w wyznaczoney mu okolicy, za podiazdami, lub za donośnością harmatney kuli, stanowi iey początkowy punkt na stoliku tak, żeby ta szła blisko brzegu, aby ile możności wiele mieysca, naprzod ku fortecy idąc, na stoliku zostało się, dla możności umieszczenia na nim widzialnych przedmiotow, których chcemy użyć iako głównych punktów, i onychże wyznaczenia: iako to linia stanowiska *AB* Tabl. VII. pokazuje.

TAB:

§. 363.

V, Jeżeli pozwala okolica, dobrze gdy dla spojenia weźnie dwóch inżynierów, swą linią stanowiska od iednegoż początkowego punktu, iak z *A* ieden ku *B* a drugi ku *C*.

Jeżeli nie można wziąć linii stanowiska w prostej linii, to ta łamaną być musi, i tak długą, ile pozwala okolica i wielkość stolika.

Jeżeli stolik, iakośmy z początku przypuścili ma 9 ciałow w kwadrat, znayduie na niey mieysce okolica z 2250 krokow lub mniej nieco od pół mili wzdluż i wszierz, i o tyleż prawie oddaloną iest linia stanowiska od środka fortecy.

§. 364.

Dla osiągnięcia odległości z 2250 krokow trzeba by też i naywiększym działem gorą strzelać; te zaś strzelanie tak iest nie pewnym, że słusznie odechce się obłożonemu próżno na to trwonić swą amunicyą; zwłaszcza gdy mało co ma nadziei trafiania pojedynczych iezdcow lub pie szo idących. Wcale zaś inaczej

gdy się bardziej zbliży do forticy np. TAB. na jakie 6 do 800 kroków, ponieważ V. nie będzie stał oblężony o kilka wystrzeżeń z działa, dla przeszkodzenia w robocie, może na zawsze inżynierowi pie szo lub konno okolicę w koło forticy mierzącemu, lub rekognoskującemu.

§. 365.

Aby nie być łatwo traŝonym, rozmaitych ostroŝności użyć można; iako to nie nosić sukni jasnego iakiego i mocno świecącego się koloru, ani też iezdzić na koniu białym, gniadym, pŝtrokatym. Do tego nigdy nie trzeba długo stać na iednym miejscu, nie zawsze iednakowym krokiem postępować, i w iedneyże dyrekcyi, aby postrzały w proŝt ku nam wykierowanemi być nie mogły. Tudzież nigdy z oka nie spuszczać nieprzyjacielskich bateryi, i iak się tylko postrzeŝe ogień, stanąć nattych miaŝt. iezeli się szło, przeciwnie zaś iezeli się stało naprzod postąpić nattych miaŝt. Jako zazwyczaj takową robotą pie szo się odprawia, można o

TAB: kilka kroków skoczyć na bok, aby ile
V. możliwości uchronić się postrzałów.

§. 366.

Dla zapobieżenia żeby biały papier stolika, i blask mosiężnego prawidła, iako też i górna część nog, nie świeciły się nieprzyjacielskiemu kanonierowi, i za cel mu nie służyły; można zamiast białego papieru użyć do rysunku szarego lub niebieskawego; prawidło zaś z nogami, albo spomnionym papierem oblepić, lub czarnym olejnym kolorem pomalować kazać. Pierwsze tak się naylepiey robi: smaruje się papier gorącym stolarskim klejem, przycisiska się dłonią do prawidła i wygładza. Jeżeli się bez tey ostrożności obeydzie, odwilża się kley gorącą wodą, oddziela papier, i oczyszcza mosiądz z kleiu.

§. 367.

Można przemierzyć linią stanowiska *AB* i końskimi krokami, lepiey zaś to iako też i cały rozmiar pieśzo odprawić; ponieważ na wiele mieysc skrzycie podeyść można, dokąd konno bez nieodkrycia się zayść nie byłoby podobna.

Najcelniejszy jest tu zamiarem TAE: zrobić za pomocą linii stanowiska, i na V. niey mających być wziętych stanowisk dokładny brulion okolicy między nią i fortecą leżącey, ile możliwości ustanowić wiele dobrych głównych punktów, iak *D, E, F, G, H, I* i *K*, a innemi małemi pomocnemi punktami, iako to styrzącami drzewami i krzewinami, rogami płotów i zaporów iak *a, b, c, d, e* i *f*, i innemi różniącami się rzeczami, które się wyznaczają liniami celu poprowadzonymi tam z stanowisk, podzielić nieiako całą okolicę na same łatwo okiem mogące być ogarnięte części: które potym iedne po drugich wziąć, a gdy nie można instrumentem, na oko w planie odrysować.

§. 368.

Jeżeli zaniedbano w fortecy, pozdeymować na wierzchołkach basztów i pułkiewiczów (*Demi lunes*) i na środkach kurtyn stojących, wieżyczek straży (*guerites*), trzeba je okiem lub perspektywą wyszukawczy ustanowić; ponieważ plan dzieł fortecy który mamy,

TAB: najlepiej temi punktami, wyprobowa-
V. nym, poprawionym, i podług skali roz-
 miaru zredukowanym być może.

Dla pozyskania i z tyłu kilka głów-
 nych punktów, trzeba kazać powy-
 stawiać wielkie żerdzie z wiązkami sło-
 my na stanowiskach *A*, *L*, *M* i *B*.

§. 369.

Teraz rysuję okolicę leżącą po obu
 stronach strumyka od *C* do wsi *F* na doł
 bieżącego, tak iak się w 5tym rozdziale
 pokazało; wymierzam zaś wszystko do-
 kładniey, ponieważ większa skala dozw-
 la, i zamiar tego wyciąga; np. obwód łąk,
 nie nadto małe zakrzywienia strumyka
 stawy, zapory któremi pola są zam-
 knięte, drogi przez pole i wieś prze-
 chodzące, zewnętrzny obwód ogrodów
 i wzgorza, i tym sposobem tak daleko
 na przód postępuję, poki to bez iakie-
 goż narażenia się uczynić mogę, sta-
 ram się oraz ustanowić nie zupełnie wy-
 znaczone pomocne punkta, za pomocą
 innych linii celu, staram się więcey ich
 wynaleść, i inne ieszcze rogi pol, za-
 por i płotów dokładnie wyznaczyć.